

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

«Προφορική ιστορία, μνήμη, εικόνα και ψηφιοποίηση»

Περιγραφή:

Το μάθημα εστιάζει στην ανάλυση των δυνατοτήτων της Προφορικής Ιστορίας σε ακαδημαϊκό, οπτικοακουστικό και μουσειακό επίπεδο.

Αρχικά μελετά τη θεωρία και πράξη της προφορικής ιστορίας μέσα από τη μελέτη κειμένων αναφοράς και συζητήσεις πάνω σε θεωρητικά κείμενα γύρω από τη μνήμη, το φύλο, τη βία, το τραύμα, τη σχέση δημόσιου και ιδιωτικού, την αναπαράσταση και την αφήγηση.

Κατόπιν θα μυήσει τους φοιτητές στην τεχνική της προφορικής ιστορίας μέσα από την μελέτη και ανάλυση προφορικών μαρτυριών καθώς και από τη συλλογή και ανάλυση προφορικού υλικού από τους ίδιους τους φοιτητές.

Το τρίτο μέρος του μαθήματος θα επικεντρωθεί σε χρήσεις της μαρτυρίας και της προφορικής ιστορίας σε μουσεία, ψηφιακές εφαρμογές (digital humanities projects), και μελέτες παραδειγμάτων.

Το υλικό του μαθήματος θα αντληθεί από τις βάσεις δεδομένων προφορικής ιστορίας και τις συλλογές προφορικού υλικού που υπάρχουν διαθέσιμες στη Θεσσαλονίκη με κύριους άξονες την προσφυγική εμπειρία, την εμπειρία της Κατοχής και του Εμφυλίου και το Ολοκαύτωμα.

Μεθοδολογία.

- Με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου οι φοιτητές θα είναι σε θέση να οργανώσουν, πραγματοποιήσουν και ερμηνεύσουν προγράμματα προφορικής ιστορίας καθώς και να ελέγχουν την τρέχουσα βιβλιογραφία γύρω από τις κύριες αναλυτικές και θεωρητικές έννοιες του πεδίου
- Τα εβδομαδιαία μαθήματα χωρίζονται σε 12+1 ενότητες και περιλαμβάνουν δώρα σεμινάρια. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει την παρουσίαση των βασικών εννοιών και την κριτική ανάγνωση και συζήτηση κειμένων, εικόνων, μαρτυριών, αποσπασμάτων ντοκυμαντέρ και άλλου σχετικού υλικού.
- Για κάθε ενότητα παρέχεται υποστηρικτικό υλικό (κείμενα εργασίας, βιβλιογραφία και οπτικό υλικό).
- Στη 13η ενότητα οι φοιτητές παρουσιάζουν τις γραπτές εργασίες τους, οι οποίες θα βασίζονται στην ανάλυση ή/και διεξαγωγή προφορικών συνεντεύξεων από πλευράς φοιτητών
- Παρέχεται λίστα επιπρόσθετης βιβλιογραφίας, υποστηρικτική και για την πραγματοποίηση των εργασιών.
- Η βαθμολόγηση γίνεται με γραπτές εξετάσεις (60%), σε συνάρτηση με μια εργασία (30%) καθώς και την παρουσίαση της πριν το τέλος του εξαμήνου (10%)

Πρόγραμμα διαλέξεων

Μέρος I: Θεωρία

Διάλεξη 1: Βασικές θεωρητικές έννοιες: Ιστορία, Προφορική Ιστορία, Μνήμη, Αναπαράσταση, Υποκειμενικότητα, Διωποκειμενικότητα

Διάλεξη 2: Η εποχή του Μάρτυρα: Ο ερευνητής, ο πληροφορητής και η αφήγηση. Ηθικές και κοινωνικές διαστάσεις.

Διάλεξη 3: Η εξέλιξη του πεδίου: Από τις αφηγήσεις ζωής στην ψηφιακή εποχή

Διάλεξη 4: Η διερεύνηση των ορίων του πεδίου: Ανθρωπολογία, Δημόσια Ιστορία, Κοινωνιολογία, Γνωστική Ψυχολογία, Πολιτισμικές Σπουδές, Κριτική Λογοτεχνία

Μέρος II: Πρακτική

Διάλεξη 5: Από τη θεωρία στην πράξη: υποθέσεις εργασίας, ερωτηματολόγια, προετοιμασία, συνέντευξη και προ-συνέντευξη, επεξεργασία, αποθήκευση, αξιοποίηση

Διάλεξη 6: Η λογική του Αρχείου: Ιδεολογία, οργανωμένα και ιδιωτικά Αρχεία και ψηφιακές συλλογές

Διάλεξη 7: Ήχος, Εικόνα και ψηφιακές εφαρμογές στην εποχή των Digital Humanities

Μέρος III: Αναλυτικές έννοιες και Μελέτες Περίπτωσης

Διάλεξη 8: Προφορική Ιστορία και Φύλο

Διάλεξη 9: Διαγενεακή αφήγηση και τραύμα

Διάλεξη 10: Προφορική Ιστορία και οριακές εμπειρίες I, Εμφύλιοι και Διαιρεμένες Μνήμες

Διάλεξη 11: Προφορική Ιστορία και οριακές εμπειρίες II: Πρόσφυγες, τότε και σήμερα.

Διάλεξη 12: Προφορική Ιστορία και οριακές εμπειρίες III, Το Ολοκαύτωμα

Διάλεξη 13: Παρουσιάσεις εργασιών

Βασική βιβλιογραφία (από ιστοσελίδα Ένωσης Προφορικής Ιστορίας, εμπλουτισμένη)

Abrams, Lynn, *Oral History Theory*, 2010, Routledge.

Chamberlayne, P., Bornat, J. & Wengraf, T. (eds), *The Turn to Biographical Methods in Social Science*. London: Routledge, 2000.

Elliott, J., *Using Narrative Social Research*.

Quantitative and Qualitative Approaches. London: Sage Publications, 2005.

Frisch, Michael, *A Shared Authority: Essays on the Craft and Meaning of Oral and Public History*, Albany, State University of New York Press, 1990.

Mackay Nancy. *Curating Oral Histories: From Interview to Archive*. Left Coast Press Inc., 2007.

Maynes, M. J., Pierce, J. L., & Laslett, B., *Telling Stories: The Use of Personal Narratives in the Social Sciences and History*. Ithaca: Cornell University Press, 2008.

Miller, R (Ed.), *Biographical Research Methods*. (4 τόμοι), London: Sage Publications, 2005.

Olick J, Vinitzky-Seroussi V and Levy D. *The Collective Memory Reader*,

- Oral History Association. *Principles and Best Practices: Principles for Oral History and Best Practices for Oral History*. <http://www.oralhistory.org/dooral-history/principles-and-practices/>
- Portelli, Alessandro, *The Death of Luigi Trastulli and Other Stories: Form and Meaning in Oral History*, Albany: SUNY Press, 1991
- Perks Robert, Thomson Alistair (eds.), *The Oral History Reader*, London: Routledge, 1998, 2^η αναθεωρημένη έκδοση 2006.
- Riessman, C. K., *Narrative Methods for the Human Sciences*. London: Sage Publications, 2008.
- Ritchie, Donald (ed)., *The Oxford Handbook of Oral History*, Oxford University Press, 2011.
- Rogers, K. L., Leydesdorff, S. and Dawson, G., *Trauma and Life Stories: International Perspectives*, London: Routledge, (eds) 1999.
- Kean H., Martin Paul, *The Public History Reader*, Routledge, 2013 –
- Wengraf, T, *Qualitative Research Interviewing. Biographic Narrative and Semi-Structured Methods*, London: Sage, 2001.
- Halbwachs, Maurice. *Τα κοινωνικά πλαίσια της μνήμης* (μτφ. Ε. Ζέη). Αθήνα: Νεφέλη 2013.
- Θανοπούλου Μαρία, Μπουτζουβή Αλέκα (επιμ.), «Όψεις της προφορικής ιστορίας στην Ελλάδα», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 107 Α', 2002.
- Κακάμπουρα, Ρεα, *Αφηγήσεις ζωής. Η βιογραφική προσέγγιση στη σύγχρονη λαογραφική έρευνα*, Αθήνα: Διάδραση, 2011.
- Κυριακίδου - Νέστορος Άλκη, "Λαογραφία και προφορική ιστορία". Στο *Λαογραφικά Μελετήματα τ. ΙΙ*, σ. 227-272, Αθήνα, 1993.
- Πανταζής, Πάυλος, *Από τα Υποκείμενα στο Υποκείμενο. Η βιογραφική προσέγγιση στην ψυχοκοινωνική έρευνα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004.
- Πασσερίνι, Λουίζα, *Σπαράγματα του 20ού αιώνα. Η Ιστορία ως βιωμένη εμπειρία*. Αθήνα: Νεφέλη 1998.
- Plummer Ken, *Τεκμήρια ζωής. Εισαγωγή στα προβλήματα και τη βιβλιογραφία μιας ανθρωπιστικής μεθόδου*, Αθήνα: Gutenberg, 2000.
- Τσιώλης, Γιώργος, *Ιστορίες ζωής και βιογραφικές αφηγήσεις. Η βιογραφική προσέγγιση στην κοινωνιολογική ποιοτική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική, 2006.
- Τσιώλης, Γιώργος & Ειρήνη Σιούτη, (επιμ.), *Βιογραφικές (ανα)κατασκευές στην ύστερη νεωτερικότητα. Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της βιογραφικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: νήσος, 2013.
- Fraser Ronald, *Blood of Spain. An Oral History of the Spanish Civil War*, London: Pilmico, 1994.
- Passerini Luisa, *Fascism in Popular Memory. The Cultural Experience of the Turin Working Class*, Cambridge University Press, 1987.
- Portelli, Alessandro, *The Order Has been Carried Out: History, Memory and the Meaning of a Nazi Massacre in Rome*, New York: Palgrave Macmillan, 2003.
- Portelli, Alessandro, *They Say in Harlan County. An Oral History*, Oxford University Press, 2011.
- Thompson, Paul, *The Edwardians. The Remaking of British Society*, 2nd ed., London: Routledge, 1992.

- Βαν Μπούσχοτεν Ρίκη, *Ανάποδα Χρόνια. Συλλογική μνήμη και ιστορία στο Ζιάκα Γρεβενών (1900-1950)*, Αθήνα: Πλέθρον, 1997.
- Βαν Μπούσχοτεν, Ρ., Τ. Βερβενιώτη, Ε. Βουτυρά, Κ. Μπάδα (επιμέλεια), *Μνήμες και λήθη του ελληνικού εμφύλιου πολέμου*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2008.
- Ζαϊμάκης, Γιάννης, *Καταγώγια ακμάζοντα: : Παρέκκλιση και πολιτισμική δημιουργία στον Λάκκο Ηρακλείου (1900-1940)*, Αθήνα: Πλέθρον, 1999.
- Θανοπούλου Μαρία, *Η προφορική μνήμη του πολέμου. Διερεύνηση της συλλογικής μνήμης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στους επιζώντες ενός χωριού της Λευκάδας*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 2000.
- Λαμπροπούλου, Δήμητρα.. *Οικοδόμοι. Οι άνθρωποι που έχτισαν την Ελλάδα: 1950-1967*. Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2009.
- Μπάδα, Κωνσταντίνα (επιμ.), *Η μνήμη του τόπου και του τοπίου. Το Αγρίνιο και η αγροτική του περιφέρεια μέχρι το 1960*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003.
- Μπουτζουβή Αλέκα (επιμ.), *Σκόπελος. Η ιστορικότητα της καθημερινής ζωής. Οι χειροτέχνες αφηγούνται...*, Αθήνα: Κατάρτι, 1999.
- Ρapanikolas Zeese, Αμοιρολόιτος. *Ο Λούις Τίκας και η σφαγή στο Λάντλοου*, Αθήνα: Κατάρτι, 2002.
- Thomson Alistair, *Αναμνήσεις Ανζακιδών. Ζώντας με το θρύλο*, , 2003.
- Vilanova Mercedes, *Οι αόρατες πλειοψηφίες. Εργατική εκμετάλλευση, επανάσταση και καταστολή*, Αθήνα: Κατάρτι, 2000.
- Βερβενιώτη, Τασούλα, *Διπλό βιβλίο-Η αφήγηση της Σταματίας Μπαρμπάτση: Η ιστορική ανάγνωση*. Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2003.